

SESTRE VEJN

1.

Možda nikad ne bih ni čuo za Sintijinu smrt da nisam te večeri naleteo na D-a, s kojim sam takođe izgubio dodir u prethodne četiri godine ili tu negde; a možda ni na D-a nikad ne bih naleteo da se nisam upetljao u čitav niz trivijalnih istraga.

Taj dan, pokajnička nedelja nakon sedmice neprekidnih mečava, delom je bio dragulj, delom blato. Usred uobičajene popodnevne šetnje kroz brdoviti gradić pripojen ženskom koledžu na kom sam predavao francusku književnost zastao sam da bih posmatrao porodicu blistavih ledenica kako kap-kapljučka sa strehe jedne kuće od drveta. Tako su se jasno ocrtavale njihove šiljate senke spram belih dasaka da sam bio ubeđen da ću videti i senke padajućih kapi. Ali nije bilo tako. Krov je bio previše isturen, moguće, ili je ugao posmatranja bio iskrivljen, ili je, opet, slučaj udesio da ne gledam u pravu ledenicu kad padne prava kap. Postojao je neki ritam, nešto naizmenično u tom kapanju što me je kopkalo poput trika sa novčićem. Nagnalo me je to da pažljivo razgledam uglove još nekoliko blokova zgrada, što me je odvelo do Ulice Keli, i pravo pred kuću gde je D. živeo dok je predavao na koledžu. I kad sam podigao pogled na strehu susedne garaže, sa kompletnim asortimanom prozirnih stalaktita upotpunjenih vlastitim plavim siluetama, konačno sam, opredelivši se za jedan, bio nagrađen prizorom nečega što bi se dalo opisati kao tren kad tačka na usključniku napusti svoj redovni položaj da bi kliznula nadole veoma brzo – za jotu brže od ledene kapi s kojom se utrkuje. Krasan je bio taj udvojeni svetlucaj, ali ne i sasvim zadovoljavajući; ili tačnije, samo je podstakao moj apetit za novim slastima svetlosti i senke, te sam dalje hodao u stanju sirove prijemčivosti koja je čitavo moje biće naizgled preobrazila u jednu veliku očnu jabučicu zakolutanu u duplji sveta.

Kroz paunaste trepavice video sam deliričan dijamantski odsjaj niskog sunca na zao-bljenim leđima jednog parkiranog automobila. Mnogo je toga pod tim sunderom otapanja povratilo svoje živopisno slikovno značenje. Voda je u prepletenim girlandama grgotala niz strmu ulicu pa graciozno skretala u drugu. S jedva osetnom notom jeftine draži, uski prolazi između zgrada razotkrivali su riznice terakote i purpura. Prvi put sam zapazio skromne brazde – poslednje odjeke kanelura na stablima stubova – kojima je bila ukrašena jedna kanta za smeće, a video sam i talasaste nabore na njenom poklopcu – krugove što su se širili iz nekog basnoslovno drevnog središta. Uspravne, tamnoglave figure od mrtvog snega (zaostale iza oštrica buldožera prethodnog petka) stajale su postrojene duž ivičnjaka kao rudimentarni pingvini, nad blistavim titrajima oživelih slivnika.

Koraćao sam uzbrdo, pa koraćao nizbrdo, pa koraćao pravo u tanane treptaje zamirućeg sunca, i naposletku me je sled osmotrenih i osmatrajućih stvari doveo, u moje uobičajeno vreme za obed, do ulice toliko udaljene od mesta gde sam obično obedovao da sam rešio

da isprobam restoran koji je stajao na kraju grada. Noć se već bila spustila bez buke i ceremonije kad sam otuda izašao. Jedna tanušna utvara, izdužena umbra koju je parking-sat bacao preko vlažnog snega, imala je čudan rumeni preliv; to sam pripisao žučkastocrvenoj svetlosti restoranskog natpisa uzdignutog nad pločnikom; i upravo tada – dok sam tamo oklevao, pitajući se, već prilično iznuren, da li ću tokom pešačenja natrag imati sreće da naletim na isto to u neonskoplavoj – upravo se tada neki automobil škriputavo zaustavio pored mene, a iz njega je izašao D. i tobož uskliknuo od radosti.

Bio je u prolazu, na putu iz Albanija u Boston, kroz grad u kom je nekad živeo, i nije mi to bilo prvi put u životu da osetim onaj naročiti probad posredovane emocije, da bi me potom obuzeo nastup ličnog besa na putnike koji kao da baš ništa ne osećaju kad se vrate na mesta gde bi ih na svakom koraku morali saletati jauci i grčevi uspomena. Ponovo me je uveo u bar koji tek što sam napustio, i nakon ubičajene razmene plutajućih opštih mesta nastupila je neizbežna praznina koju je on ispunio nasumičnim rečima: „Eto, nikad mi ne bi palo na pamet da Sintija Vejn ima slabo srce. Kaže moj advokat da je umrla prošle nedelje.“

2.

Još uvek je bio mlad, još uvek drzak, još uvek prefrigan, još uvek u braku s prefinjenom, vanredno lepom ženom koja nikad ništa nije ni saznala ni posumnjala o njegovoj katastrofalnoj vezi sa Sintijinom histeričnom mlađom sestrom, koja pak ništa nije znala o mom sastanku sa Sintijom kad me je ova hitno pozvala u Boston, tražeći da se zakunem da ću porazgovarati s D-om, i srediti da ga „šutnu“ ako odmah ne prestane da se viđa sa Sibilom – ili ako se ne razvede od žene (koju je, uzgred, kroz prizmu Sibilinih suludih priča, zamišljala kao aždaju i akrepa). Odmah sam ga saterao u ćošak. Rekao mi je da ne treba da brinem – ionako je već odlučio da napusti posao na koledžu i sa ženom se preseli u Olbani, gde će raditi u firmi svoga oca; i čitava ta priča, koja je pretila da preraste u jednu od onih beznađežno zamršenih situacija što se protežu godinama, sa perifernim grupama dobronamernih prijatelja koji o njoj beskonačno raspravljaju u sveopštoj tajnosti – pa čak i nove prisnosti uspostavljaju na njenim tuđinskim jadima – time se naglo okončala.

Pamtim kako sam sutradan sedeo za uzdignutom katedrom u velikoj sali gde se uoči Sibilinog samoubistva odvijao polugodišnji ispit iz francuske književnosti. Stigla je na visokim potpeticama, s koferom koji je hitnula u ugao gde je već ležala gomila drugih torbi, jednim pokretom mršavih ramena zbacila bundu, presavila je preko torbe, i sa još dve-tri devojke zastala ispred katedre da pita kada ću im poslati ocene. Računajući od sutra, rekao sam, trebaće mi nedelju dana da sve to pročitam. Pamtim i kako sam se pitao da li joj je D. već saopštio svoju odluku – i srce me je bolelo zbog moje male prilježne učenice dok mi se pogled, tokom sto pedeset minuta, uporno vraćao na nju, tako detinjasto sitnu u tesno ukrojenom sivom, i uporno registrovao brižljivo onduliranu tamnu kosu, majušni, majušnim cvetovima ukrašen šešir s malim hijalinskim velom po trenutnoj modi, a pod njim sitno lice razlomljeno u kubistički motiv po linijama ožiljaka od neke kožne bolesti, patetično zakamufliranih kvarcovanim tenom koji je davao grublje crte njenom liku, čiju je draž takođe narušavala i činjenica da je obojila sve što se dalo obojiti, tako da su blede zubne desni

između trešnjevocrvenih ispucalih usana i razređeno plavo mastilo očiju ispod zatamnjenih kapaka bili jedini vidljivi pristupi njenoj lepoti.

Sutradan, pošto sam sve one ružne sveske složio po abecednom redu, zaronio sam u rukopisni galimatijas i preuranjeno dospelo do Valevske i Vejnovae, čije sam sastave iz nekog razloga udenuo na pogrešno mesto. Prvi je bio prikladno zaodeven u kakvu-takvu čitljivost, ali je Sibilin rad pokazivao već uobičajenu kombinaciju više demonskih ruku. Počela je veoma bledom, veoma tvrdom olovkom koja je ostavila upadljiva ispupčenja na crnoj poledini, ali je malo šta od trajne vrednosti proizvela na gornjoj strani lista. Srećom te se vrh ubrzo slomio, pa je Sibila nastavila drugom, tamnijom minom, postupno zastranjujući u razmrlljane guste poteze nečega što je gotovo ličilo na ugljen, kojima je, sisajući istupljeni vrh, pridodala i tragove karmina. Njen rad, premda čak i lošiji nego što sam očekivao, nosio je sve oznake izvesne očajničke savesnosti, s podvlačenjima, permutacijama, suvišnim fusnotama, kao da se posebno trudila da stvari zaokruži na najdoličniji mogući način. Onda je pozajmila nalivpero od Meri Valevske i dopisala: „*Cette examain est finie ainsi que ma vie. Adieu, jeunes filles!*“¹ Molim vas, *Monsieur le Professeur*, pozovite *ma soeur*² i recite joj da Smrt nije bolja od D minus,³ ali svakako je bolja nego Život minus D.“

Bez oklevanja sam telefonirao Sintiji, koja mi je rekla da je sve svršeno – da se svršilo još u osam ujutru – i zamolila me da joj donesem svesku, a kad sam to i učinio, kroz suze je blistala od ponosa, puna divljenja za nastrani humor („To baš liči na nju!“) s kojim je Sibila iskoristila ispit iz francuske književnosti. Čas posla je „smučkala“ dva hajbola, ne odvajajući se ni za tren od Sibiline sveske – sada već poškrupljene soda-vodom i suzama – pa nastavila da izučava tu najavu smrti, što me je ponukalo da joj skrenem pažnju na gramatičke greške u poruci te da joj objasnim kako se „devojka“ prevodi na američkim koledžima, iz straha da se naivna studentarija ne dočepa francuskog ekvivalenta za „devočuru“ ili još i nečeg goreg. Sintiji su te neukusne trivijalnosti besкраjno prijale, dok se upinjala, hvatajući vazduh, da se održi nad uzburkanom površinom svoga bola. A potom, držeći onu mlitavu svesku maltene kao pasoš za neki opušteni Elizijum (gde se vrhovi olovaka ne lome i gde snena mlada lepota besprekornog tena zavrće uvojak kose svojim snenim kažiprstom, duboko zamišljena nad nekim nebeskim ispitnim zadatkom), Sintija me je pvela uz stepenice do male i ledene spavaće sobe, samo da bi mi pokazala, kao da sam policajac ili saosećajni irski sused, dve prazne bočice od pilula i ispremetani krevet iz kog je nežno, nesušastveno telo, koje je D. morao poznavati do poslednjeg baršunastog detalja, već bilo uklonjeno.

3.

Sa Sintijom sam počeo da se viđam prilično često četiri ili pet meseci nakon smrti njene sestre. Kad sam došao u Njujork radi nekog letnjeg istraživanja u Javnoj biblioteci, ona se već bila preselila u taj grad, gde je iz nekog nastranog razloga (maglovito povezanog, pretpostavljam, sa umetničkim pobudama) pronašla, kako bi se to reklo među ljudima otpornim na ježenje, „hladnovodni“ stan, negde pri dnu gradske lestvice poprečnih ulica. Nije me

¹ Fr. „Ovaj ispit je gotov kao i moj život. Zbogom, mlade devojke!“ (Prim. prev.)

² Fr. „Moju sestru“. (Prim. prev.)

³ U originalu „smrt“ (death) počinje slovom „D“; „D-“ je najniža prelazna ocena. (Prim. prev.)

privlačilo njeno držanje, koje mi se činilo odbojno živahnim, pa ni njen izgled, od kog je drugim muškarcima zastajao dah. Imala je široko razmaknute oči veoma nalik na sestrine, iskreno, zaplašeno plave, s kružno raspoređenim tamnim tačkicama. Prostor između gustih crnih obrva uvek joj se sijao, kao što su se sijali i mesnati lukovi nozdrva. Gruba tekstura epiderma delovala je gotovo muški, a pod oštrom svetlošću lampe u njenom ateljeu, pore na tom tridesetdvođodšnjem licu doslovno bi zevale u vas poput nečega iz akvarijuma. Kozmetiku je koristila s jednakim žarom kao i njena mlađa sestra, ali kudikamo aljkavije tako da joj je karmin često završavao na krupnim prednjim zubima. Bila je naočita crnka, odevena u ne odveć neukusnu mešavinu prilično elegantnih heterogenih stvari, a imala je i takozvanu dobru figuru; ali u celini je bila neobično zarozana, u maniru nejasno povezanom s levičarskim zanosima u politici i „naprednim“ banalnostima u umetnosti, premda, zapravo, ni za jedno ni za drugo nije marila. Urolana frizura, tipa razdeljak-i-punđa, možda bi izgledala divlje i bizarno da nije bila sasvim pripitomljena mekotom pramenova rasutih na ranjivom zatiljku. Nokti su joj bili drečavo nalakirani, ali gadno izgrizeni i ne baš čisti. Ljubavnici su joj bili jedan ćutljivi mladi fotograf sklon iznenadnim napadima smeħa i dva starija muškarca, dvojica braće koji su držali malu štampariju s druge strane ulice. Čudio sam se njihovom ukusu kad god bih zapazio, potajno se stresajući, zamršene pruge crnih dlaka koje su se kroz najlon njenih čarapa prozirale celom dužinom bledih cevanica, sa naučnom jasnoćom preparata spljoštenog ispod stakla; ili kad bih osetio, pri svakom njenom pokretu, mutnjikav, malčice užegao, ne naročito prodoran ali sveprožimajući i depri-mirajući vonj koji je njena retko prana put širila ispod otužnih krema i parfema.

Otac joj je prokockao veći deo pristojnog imetka, a majčin prvi muž bio je slovenskog porekla, ali inače je Sintija Vejn pripadala dobroj, uglednoj porodici. Koliko je nama poznato, mogli su oni poreklom sezati unazad čak do kraljeva i proroka u maglinama praizvornog ostrvlja. Preseljeni u jedan noviji svet, u pejzaž ukletog, veličanstvenog listopadnog drveća, njeni preci, u jednoj od ranih faza, ukazuju se kao buljuk farmera u beloј crkvi spram crnog olujnog oblaka, a potom u impozantnom nizu građana zabavljenih trgovačkim poslovima, kao i izvesnog broja učenih ljudi, poput dr Džonatana Vejna, usukanog gnjavatora (1780–1839) koji je stradao u požaru na parobrodu „Leksington“ da bi kasnije postao redovni posetilac Sintijinog poskakujućeg stola. Oduvek sam imao želju da genealogiju obrnem naglavce, a ovde mi se za to ukazuje prilika, jer će upravo poslednji izdanak te loze, Sintija, i samo Sintija, ostati od kakvog-takvog značaja u dinastiji Vejnovih. Aludiram, naravno, na njen umetnički dar, na one zanosne, vesele, ali ne odveć popularne slike, koje su prijatelji njenih prijatelja kupovali u dugim intervalima – i sve bih dao da saznam gde su završile posle njene smrti, te iskrene i poetične slike što su zarile njenu dnevnu sobu – čarobno detaljne predstave metalnih predmeta, i meni najdraža, *Viđeno kroz vetrobran* – vetrobran delimično prekriven injem, i blistavo curkanje (sa imaginarnog automobilskog krova) niz prozirni deo, a u pozadini, safirni plamen neba i jedno zeleno-belo jelovo drvo.

4.

Sintija je imala osećaj da pokojna sestra nije sasvim zadovoljna njome – da je do tog doba već otkrila kako smo se nas dvoje urotili da joj uništimo romansu; i tako je Sintija, da bi razo-

ružala njenu sen, pribegla jednom nazadnom i dosta primitivnom obliku prinošenja žrtve (obojenom, doduše, primesom Sibilinoḡ humora) te je na D-ovu poslovnu adresu počela da šalje, držeći se namerno nasumičnih datuma, tričarije poput snimaka Sibilinoḡ groba pri slaboj svetlosti; uvojaka vlastite kose koja se ni po čemu nije razlikovala od Sibiline; detaljne mape Nove Engleske na kojoj je mastilom upisani krst, na pola puta između dva čedna grada, obeležavao mesto gde su D. i Sibila, dvadeset i trećeg oktobra, usred bela dana, svratili u jedan tolerantan motel, usred ružičasto-mrke šume; i, u dva maha, prepariranog tvora.

Pošto je kao sagovornica bila više brbljiva nego eksplicitna, nikako joj nije polazilo za rukom da do kraja objasni teoriju posredničkih aura koju je odnekud razvila. U suštini i nije bilo nićeg posebno novog u njenoj privatnoj veroispovesti budući da je ova pretpostavljala jednu prilićno konvencionalnu večnost, nekakav bešumni solarijum besmrtnih duša (isprepletanah sa smrtnim prethodnicama) čija se glavna razonoda sastoji od povremenog lebdenja nad voljenim živima. Zanimljiv je u svemu tome bio neobićan praktićni obrt koji je Sintija unela u svoju metafiziku. Uverena je bila da na njenu egzistenciju utiću razni umrli prijatelji tako što joj na smenu usmeravaju sudbinu, maltene kao da je ona sama napušte-no maće što ga neka školarka pokupi u prolazu, i privije ga uz obraz, pa ga ponovo spusti, kraj neke živice u predgrađu – da bi ga istog časa pomilovala druga prolazna ruka, ili da bi ga neka gostoljubiva stara dama odnela u svet pun vrata.

Na nekoliko sati, ili na nekoliko dana zaredom, a ponekad i hronićeo, u nepravilnim razmacima, mesecima i godinama, sve što se Sintiji događalo, nakon što bi određena osoba umrla, nosilo je pečat, kako je govorila, duha i raspoloženja te osobe. Mogao je takav događaj biti izuzetan, ravan prekretnici u životu; ili bi posredi bio lanac sićušnih incidenata taman dovoljno jasnih da reljefno odskoće od „obićnog“ dana i potom utonu u senku još nejasnijih trivijalnosti dok bi aura polako bleдела. Uticaj bi mogao biti dobar ili rđav; glavno je bilo da izvor bude prepoznatljiv. To ti je, govorila je, kao da prolaziš kroz nećiju dušu. Pokušavao sam da je ubedim da taćan izvor neće uvek moći da utvrdi jer nema baš svako prepoznatljivu dušu; da postoje anonimna pisma i božićni pokloni koje može poslati bilo ko; da bi, uostalom, već i to što Sintija naziva „obićnim danom“ moglo biti slab rastvor izmešanih aura ili naprosto rutinski posao dežurnog anđela ćuvara. A gde je u tome Bog? Da li se nadaju, oni što na zemlji preziru i samu pomisao na svemoćnog diktatora, da će ih neko takav doćekati u raju – ili pak ne? I gde su ratovi? Kakva užasna ideja – mrtvi vojnici koji se istrajno bore protiv živih, ili fantomske vojske koje se kockaju životima obogaljenih staraca.

Ali Sintija se držala iznad uopštavanja taman kao i mimo logike. „Ah, pa to je Pol“, rekla bi kad joj supa kao za pakost pokipi, ili: „Mora da je Beti Braun umrla“ kad je na dobrotvornoj lutriji izvukla lep i veoma dobrodošao usisivać. A potom bi se, džejmsovskim meandrima koji su bacali u oćaj moj francuski um, vraćala u doba pre no što su se Beti i Pol upokojili, i prićala mi kako su je odasvud zasipali dobronamerni, ali ćudni i sasvim neprićvatljivi, darovi – počev od stare tašne sa ćekom na tri dolara koju je pronašla na ulici, i naravno, vratila (već pomenutoj Beti Braun – tu se ona prvi put pojavljuje – oronuloj obojenoj ženi koja je jedva mogla i da hoda), pa sve do uvredljive ponude jednog starog udvaraća (tu nastupa Pol) koji joj je traćio da, uz razumnu naknadu, napravi „verne“ slike njegove kuće i porodice – a što je sve usledilo nakon smrti izvesne gospođe Pejđž, dobrodušne, ali ogranićene stare persone koja je Sintiju još od detinjstva saletala svojim zdravorazumskim savetima.

Sibilina ličnost, govorila je, ima rubove duginih boja kao da je malo izvan fokusa. Da sam Sibilu bolje poznao, govorila je, odmah bih uvideo koliko je sibilinska bila aura sitnih događaja koji su preplavili njenu, Sintijinu, egzistenciju posle Sibilinog samoubistva. Još otkad su ostale bez majke, nameravale su da napuste svoju bostonsku kuću i presele se u Njujork, gde bi Sintijine slike, kako im se činilo, mogle naići na divljenje šireg kruga; ali stari dom prijanjao je uz njih svim svojim plišanim piccima. Mrtva Sibila, međutim, postarala se da razdvoji kuću od pogleda koji se iz nje pružao – što ima fatalno dejstvo na osećaj doma. S druge strane uske ulice, neki građevinski poduhvat polako je zadobijao bučan, ružan, skelama zagrađen život. Dve su poznate topole skončale tog proleća, pretvorivši se u svetle kosture. Stigli su radnici i razrovali divan stari pločnik tople boje, s posebnim ljubičastim prelivom za vlažnih aprilskih dana, po kom su izjutra tako nezaboravno odzvanjali ka muzeju usmereni koraci g. Levera, koji je, nakon povlačenja iz posla u šezdesetoj, punih četvrt veka posvetio isključivo proučavanju puževa.

Kad smo već kod staraca, valja dodati da su ta posmrtna znamenja i posredovanja ponekad imala karakter parodije. Sintija je gajila prijateljstvo sa ekscentričnim bibliotekarom po imenu Porlok koji je u poslednjim godinama svog prašinarskog života predano listao stare knjige u potrazi za čudotvornim štamparskim greškama poput zamene drugog „h“ u reči *hither*⁴ slovom „l“. Za razliku od Sintije, on uopšte nije mario za čari opskurnih predskazanja; sve što je tražio bio je izrod kao takav, slučajnost mimikrisana u izbor, omaška koja liči na cvet; a Sintija, kao daleko perverzniji amater u oblasti nakaznih ili nezakonito spojenih reči, igara rečima, logogrifa i tome sličnog, pomagala je starom čudaku u potrazi koja se meni u svetlu ponuđenog primera činila statistički bezumnom. Kako god bilo, govorila je, trećeg dana posle njegove smrti čitala je neki magazin i upravo je naišla na citat iz jedne besmrtno pesme (za koju je, poput drugih naivnih čitalaca, verovala da je zaista ispevana u snu) kad joj je sinulo da je „Alph“ zapravo proročanski sled početnih slova Ane Livije Plurabele (još jedne svete reke što protiče kroz još jedan lažni san, ili pre zavija oko njega), dok je „h“ pridodato kao skromna oznaka, privatni putokaz takoreći, za reč koja je toliko hipnotisala g. Porloka. I voleo bih da se mogu setiti onog romana ili kratke priče (iz pera nekog savremenog pisca, ako se ne varam) gde su, bez znanja autora, prva slova reči u poslednjem pasusu tvorila, kako je to Sintija dešifrovala, poruku od njegove pokojne majke.

5.

Sa žaljenjem moram reći da je Sintija, ne zadovoljivši se tim ingenioznim maštarijama, pokazivala smešnu privrženost spiritizmu. Odbijao sam da joj pravim društvo na seansama gde su nastupali plaćeni medijumi: previše sam o tome znao iz drugih izvora. Pristao sam, međutim, da posećujem male farse koje su zajednički organizovali Sintija i njena dva štamparska kavaljera s pokeraškim licima. Bili su to dežmekasti, učtivi, i prilično sablasni stari momci, ali imao sam prilike da se uverim da ne oskudevaju u duhovitosti i opštoj kulturi. Posedali smo svi oko jednog lakog stočića, i krckavi drhtaji počeli su maltene čim smo ga dotakli vrhovima prstiju. Meni je dopao čitav asortiman duhova koji su veoma predusretljivo otkucavali svoje izveštaje, premda odbijajući da razjasne ono što bi mi promaklo. Javio se

⁴ En. arh. – ovamo. (*Prim. prev.*)

Oskar Vajld i, na zbrzanom iskrivljenom francuskom, uz uobičajene anglicizme, neobjašnjivo optužio Sintijine pokojne roditelje za nešto što je u mojim beleškama završilo kao „*plagiatisme*“. Jedan je žustar duh nepozvan ponudio informaciju da su on, Džon Mur, i njegov brat Bil kopali ugalj u Koloradu te da ih je progutala lavina u rudniku „Krestid Bjuti“ januara 1883. Frederik Majers, stari majstor te igre, iskovaio je stihovanu poruku (začuđujuće sličnu Sintijinim nedorečenim tvorevinama) koja u mojoj belešci delom teče ovako:

*Šta je to – zec iz šešira,
Ili kriv al' pravi zračak –
Što kobni sled razabira,
Te bolni prekida sanak?*

Konačno, uz veliki tresak i svekoliko podrhtavanje i poskakivanje stola, našu malu družinu posetio je Lav Tolstoj, a na zahtev da se identifikuje navođenjem specifičnih odlika svoje zemaljske postojbine, upustio se u složen opis nečega što je delovalo kao ruski vid arhitektonske drvenarije („figure na tablama – čovek, konj, petao, čovek, konj, petao“), što je u celini bilo teško pobeležiti, teško razumeti i nemoguće proveriti.

Prisustvovao sam još dvema seansama koje su bile čak i budalastije, ali moram priznati da mi je više prijala ta detinjasta rasonoda i sajder koji smo tamo pili (Bucko i Gicko bili su trezvenjaci) nego Sintijine užasne kućne zabave.

Priređivala ih je kod suseda, u prijatnom stanu Vilerovih – što je bila zamisao bliska njejoj centrifugalnoj prirodi, mada je, naravno, njena vlastita dnevna soba uvek izgledala kao zamuzgana stara paleta. Prema varvarskom, nehigijenskom i preljubničkom običaju, kapute gostiju, još tople iznutra, tihi, proćelavi Bob Viler odnosio je u svetilište uredne spavaće sobe i odlagao ih preko gomile na bračnom krevetu. On je takođe i toćio pića, koja je posluživao onaj mladi fotograf dok su Sintija i gospođa Viler bile zadužene za kanapee.

Okasneli posetilac stekao bi utisak mnoštva bućnih ljudi nepotrebno sabranih u dimnoplavom prostoru između dva ogledala prezagušena odrazima. Pošto je Sintija, pretpostavljam, želela da bude najmlađa u prostoriji, žene koje je pozivala, udate ili slobodne, bile su, u najboljem slučaju, u nepouzdanim četrdesetim; neke od njih donosile bi od kuće, u mračnom taksiju, netaknute tragove privlačnosti, koje bi, međutim, gubile kako bi zabavala odmicala. Uvek me je fasciniralo kako ti druželjubivi vikend-veselnici gotovo u trenu uspevaju da pronađu, nekim čisto empirijskim ali veoma preciznim metodom, zajednički imenilac pijanstva, kojeg se onda svi lojalno pridržavaju dok ne spadnu, svi odjednom, na sledeći stepenik. Bujna srdačnost matronâ odisala je nekim dečaćkim nestašlukom, dok je zagledanost u sebe kod pitomo stegnutih muškaraca lićila na bogohulnu parodiju trudnoće. Premda su neki od gostiju na ovaj ili onaj način imali veze s umetnošću, nije tu bilo nadahnutih razgovora, niti glava izvijenih na podbadanje laktom, pa dakako ni sviraćica na flauti. Sa strateškog položaja gde bi sedela okružena mlađim momcima, na bledom tepihu u pozi nasukane sirene, Sintija bi se, lica prelakiranog slojem blistavog znoja, pridigla na kolena, sa ispruženom zdelom kikirikija u ruci, pa drugom odsećno podgurnula atletsku nogu Kohrana ili Korkorana, trgovca umetninama, uglavljenog, na bisernosivoj sofi, između dveju rumenih, bezbrižno raspamećenih dama.

Kasnija faza donosila je bučnije provale veselja. Korkoran ili Koranski zgrabio bi za rame Sintiju, ili prvu ženu koja se zatekne u blizini, i odvukao je u ugao kako bi je suočio sa iscerenom zbrkom poverljivih viceva i tračeva, na šta bi ona, nasmejajući se ili zabacivši glavu, samo gledala kako da utekne. A još kasnije, izbijali bi naleti međupolne prisnosti, šaljivih pomirenja, kad bi nečija gola mesnata ruka završila na ramenu tuđeg muža (ovaj bi stajao veoma uspravan nasred zanjihane sobe), ili pak iznenadni nastupi flertujućeg besa, nezgrapnog navaljivanja – i miran poluosmeh Boba Vilera dok bi skupljao čaše koje su nicale kao gljive u hladu stolica.

Nakon još jedne takve zabave, poslednje u nizu, napisao sam Sintiji savršeno bezazleno i, sve u svemu, dobronamerno pisamce, u kom sam se malo latinski našalio na račun pojedinih njenih gostiju. Ujedno sam se izvinio što nisam ni taknuo njen viski, rekavši da mi je kao Francuzu grožđe milije od zrnevlja. Dva-tri dana kasnije, sreo sam je na stepeništu Javne biblioteke, u proplamsaju sunca, pod slabim pljuskom, dok je otvarala jantarnožuti kišobran, s mukom pridržavajući nekoliko knjiga pod pazuhom (od kojih sam je na trenutak rasteretio), *Bat koraka na granici drugog sveta* Roberta Dejla Ovena, i nešto o „Spritualizmu i hrišćanstvu“; kad je, odjednom, bez ikakvog povoda s moje strane, planula na mene s vulgarnom žestinom, služeći se otrovnim rečima, tvrdeći – kroz kruškaste kapi retke kiše – da sam zakeralo i snob; da kod ljudi vidim samo gestove i maske; da je Korkoran spasao, u dva različita okeana, dvojicu davljenika – obojicu, nebitnom slučajnošću, po imenu Korkoran; da raspojasana i ciktava Džoun Vinter ima ćerčicu kojoj je suđeno da za nekoliko meseci potpuno oslepi; a da je žena u zelenom s pegavim poprsjem koju sam na ovaj ili onaj način ponizio, napisala, 1932, jedan nacionalni bestseller. Čudna Sintija! Govorili su mi za nju kako zna da bude gromoglasno nepristojna prema ljudima koje voli i poštuje; negde se, međutim, mora povući crta i kako sam se već dovoljno bavio izučavanjem njenih zanimljivih aura i ostalih adova i idova, rešio sam da se više ne viđam s njom.

6.

Te večeri kad me je D. obavestio o Sintijinoj smrti, stigao sam posle jedanaest do dvospratne kuće koju sam delio, po horizontalnom preseku, s udovicom jednog profesora emeritusa. Prišavši tremu, obuzet strepnjom od samoće, osmotrio sam dve vrste tame u dva reda prozora: tamu odsustva i tamu sna.

Povodom prve sam nešto još i mogao preduzeti, ali kopija druge bila je izvan mojih moći. Rođeni krevet nije mi pružao osećaj sigurnosti; nervi su mi poskakivali u ritmu njegovih opruga. Zagnjurio sam se u Šekspirove sonete – i uhvatio sebe kako idiotski proveravam početna slova stihova tragajući za sakramentalnim rečima koje bi se od njih dale složiti. Dobio sam FATE⁵ (LXX), ATOM (CXX) i, dvaput, TAFT⁶ (LXXXVIII, CXXXI). Povremeno bih se obazreo oko sebe da vidim kako se ponašaju predmeti u mojoj sobi. Čudno je i pomisliti, ali da su tog časa počele padati bombe, osetio bih jedva nešto više od kockarskog uzbuđenja (i veliko zemaljsko olakšanje) dok bi mi, naprotiv, srce prepuklo da se izvesna

⁵ En. – usud, sudbina. (Prim. prev.)

⁶ Prezime jednog od američkih predsednika. (Prim. prev.)

bočica sumnjivo napetog izgleda na onoj onde polici makar i za dlaku pomerila. Čak je i tišina delovala sumnjivo kompaktno kao da namerno obrazuje crnu pozadinu za nervni prosev uzrokovan i najsitnijim zvukom nepoznatog porekla. Napolju je sav saobraćaj zamro. Uzalud sam se nadao roktaju nekog kamiona uz Ulicu Perkins. Ona žena gore koja me je često dovodila do ludila gruvajućim trupkanjem nečim što je prizivalo sliku čudovišnih kamenih stopala (zapravo je, u dnevnom životu, bila zdepasto malo stvorenje nalik na mumificirano zamorče) sada bi zaslužila moj blagoslov da se teškim korakom uputila ka kupatilu. Ugasio sam svetlo i više puta pročistio grlo kako bih bar za taj zvuk bio lično odgovoran. Dignuti palac priuštio mi je mentalnu vožnju nekim veoma udaljenim automobilom, ali taj me je istovario pre nego što sam stigao čestito i da zadremam. Odmah zatim, nekakvo pucketanje (poteklo, nadao sam se, od zgužvanog i bačenog lista papira koji se sada rastvarao poput zlog, neiskorenjivog noćnog cveta) počelo je i prestalo u korpi za otpatke, a moj noćni stočić odazvao se stidljivim krckanjem. Baš bi ličilo na Sintiju da upravo tada priredi neku jeftinu predstavu s kućnim duhovima.

Rešio sam da se borim protiv Sintije. U mislima sam razmotrio čitavu modernu eru lupkanja i prikazanja, počev od kuckanja iz 1848, u zaseoku Hajdsvilu, država Njujork, pa sve do grotesknih fenomena u Kembridžu, Masačusets; prizivao sam gležanjske kosti i ostale anatomske kastanjete sestara Foks (prema opisima mudraca sa Univerziteta Bafalo); onaj misteriozno jednoobrazan tip adolescenta što u sumornom Epvortu ili Tedvortu zrači istovetnim poremećajima kao i u drevnom Peruu; svečane viktorijanske orgije s padajućim ružama i harmonikama što plutaju uz melodije sakralne muzike; one profesionalne prevarante što grgoljaju kroz vlažnu gazu; g. Dankana, dostojanstvenog muža jedne medijske dame, koji se, na zahtev da se podvrgne ličnom pretresu, izgovorio prljavim donjim vešom; starog Alfreda Rasela Volasa, naivnog prirodnjaka, koji je odbio da poveruje da bi bela prilika pred njim, bosonoga i neprobušenih ušiju, na jednom privatnom pandemonijumu u Bostonu, mogla biti uštrkana gospođica Kuk koju je malo pre toga video kako spava, u svom zastrvenom kutku, odevena u crno od glave do pete, sa zašniranim čizmama i minđušama; još dvojicu islednika, onižih, sitne građe, ali razložno inteligentnih i aktivnih ljudi, koji su rukama i nogama čvrsto prionuli oko Eusapije, krupne, punašne starije ženske pojave okađene belim lukom, koja je ipak uspela da ih obmane; i onog skeptičnog i postiđenog mađioničara kome je „kontrolorka“ šarmantne mlade Mardžeri savetovala da se ne zamajava postavom kućnog ogrtača već da samo ide uz levu čarapu dok ne stigne do golog bedra – na čijoj je toploj koži osetio „teleplastičnu“ masu koja je po opipu neobično podsećala na hladnu, sirovu džigericu.

7.

Pozivao sam se na put, i grešnost puti, kako bih pobio i opovrgao svaku mogućnost bestelesnog života. Ta su čaranja, avaj, samo pojačala moj strah od Sintijinog fantoma. Atavistički mir stigao je sa zorom, i kad sam skliznuo u dremež, sunce je kroz rujnožute draperije prodrlo u jedan san koji je odnekud bio pun Sintije.

To me je razočaralo. Bezbedan u tvrđavi dnevne svetlosti, priznao sam sebi da sam očekivao više. Ona, slikarka staklasto jasnih detalja – a sad ovako maglovita! Ležao sam u

krevetu, promišljajući svoj san i slušajući vrapce u dvorištu: Ko zna, ako bi ih čovek snimio pa ih onda slušao unatraške, ne bi li se ti ptičiji zvukovi pretvorili u ljudski govor, izgovorene reči, taman kao što se i ove potonje pretvaraju u cvrkut kad ih čujemo u obratnom smeru? Dao sam se na ponovno čitanje svoga sna – unatraške, dijagonalno, nagore, nadole – upinjući se svim silama da u njemu razlučim nešto nalik na Sintiju, nešto čudno i sugestivno što je zacemento morao sadržati.

Lažno euforični, delići enigme nisu imali celomudreni efekat. Obilje dvosmislica? Skriveni igrokaz? Ne – tričave iluzije, jalove egzaltacije, mučni eho teopatskog akrostiha, rujnožuti odsjaji, daleko mreškanje ezoteričnih natuknica. Elem, smisao i boja izbledeše, lelujava efemerni.

*(S engleskog prevela **Arijana Božović**)*